

Kosmický aspekt bytosti Sofie

Sergej O. Prokofjev

„Nám nechybí Kristus, chybí nám poznání

Krista, Isis o Kristu, Sofie o Kristu.“

Rudolf Steiner, 24. prosince 1920 (GA202)

Jaký je vztah bytosti Krista, jehož jsme pojali z kosmického hlediska, k té duchovní bytosti, která je nazývána už ve Starém zákoně a později ve starém Řecku stejně jako v raně křesťanské době Božskou moudrostí neboli Svatou Sofií?

V přednášce z 15. února 1909 Křesťanství na cestě vývoje našeho současného lidstva. Vůdčí individuality a avatarské bytosti (GA 109) představuje Rudolf Steiner z hlediska anthroposoficky orientované duchovní vědy východní nauku o avatarských bytostech, to znamená o bytostech vyššího řádu, které se nepotřebují vtělovat do fyzického těla kvůli svému vlastnímu vývoji, ale které se vtělují v lidstvu jen výjimečně, aby daly evoluci další duchovní impuls.

„Největší avatarskou bytostí, která kdy na Zemi žila“ (GA 107,15. 2.1909), „avatarskou bytostí zcela jedinečného významu“ (tamtéž), nazývá v této přednášce Rudolf Steiner centrální bytost našeho celého kosmu, bytost Krista. Tato vysoká kosmická bytost, která se také nazývá v kruzích esoterického křesťanství „Velká oběť“ nebo „Mystický Beránek“, jejíž duchovní tělo tvoří ve hvězdném kosmu celou světlou část zodiaku, jež se rozprostírá od Berana až k Váhám, vstoupila na rozhraní věků při události, která je zmíněna ve všech čtyřech evangeliích jako Janův křest v Jordánu, do schrán člověka Ježíše z Nazaretu v jeho třicátém roku života.

Touto událostí stejně jako také později při naplněném mystériu Golgoty dala Kristova bytost lidskému vývoji nový směr a Zemi její vlastní duchovní smysl.

Jestliže budeme pozorovat události na rozhraní věků ještě přesněji, nalezneme ve skutečnosti nikoli jeden, ale dva případy vstupu avatarských bytostí do pozemského bytí. Neboť vedle úplného vstupu Kristovy bytosti do lidského těla uskutečnil se o něco dříve jiný, i když ne zcela úplný, ale spíše sestup do určité lidské bytosti „v zastoupení“ vykonaný jinou avatarskou bytostí, jejímž úkolem bylo připravit zjevení Krista na Zemi. Tato druhá kosmická bytost, která stojí Kristově bytosti nejbliže ze

všech v duchovním světě působících avatarských bytostí, prozářila na přelomu věku tu lidskou postavu, která je známa ze sdělení duchovní vědy jako Marie Lukášova evangelia.

Emil Bock poukazuje ve své knize "Dětství a mládí Ježíšovo" na toto tajemství Marie Lukášova evangelia následujícími slovy: „V nezkalené čistotě a dokonalosti se zrcadlí v její bytosti a tváři božský praobraz, který se vznáší v duchovním světě nad lidstvem, jako se v dítěti, které se má narodit, zrcadlí a ztělesňuje praobraz dítěte a dětství - jako ohnisko dětského bytí na Zemi - tak je Marie Lukášova evangelia na Zemi zasazeným praobrazem všeho panenského ženství, ztělesněním ‚věčného ženství‘, je ženou všech žen ... Ve vší vnější nenápadnosti vznášela se zde lidská duše proniknutá Světovou duší a jejím prostřednictvím také čistým bytostným světlem kosmu, které je nazýváno ve starých kulturách Isis-Sofia a v křesťanství ‚Duch Svatý‘.“

Tak před námi stojí v Marii Lukášova evangelia lidská bytost, která byla uznána hodnou stát se na rozhraní věků nositelem jedné z nejvyšších avatarských bytostí po bytosti Krista, té vznešené bytosti, která byla vždy označována v prvních křesťanských společenstvích a kruzích esoterického křesťanství jménem „Svatá Sofie“.

Také tato vznešená avatarská bytost, která si zvolila jako nástroj pro svou činnost na Zemi nejprve Marii Lukášova evangelia a později jejím prostřednictvím šalamounskou Marii - tak jako si Kristus zvolil Ježíše z Nazaretu jako svůj pozemský nástroj - patří celou svou bytostí k makrokosmu.

Z toho vyplývá následující: Podobně jako Kristovi slouží jako zdroj jeho duchovního vyzařování v našem kosmu souhvězdí Berana - „Jeho síla leží v souhvězdí Beránka“, říká Rudolf Steiner (GA 102, 27.1.1908) - a odtud vycházejí a rozšiřují se přes řadu sestupujících sfér zvěrokruhu a přitom zahrnuje sedm z nich až k souhvězdí Vah,

tak tvoří pro bytost Sofie souhvězdí Panny zdroj jejího duchovního vyzařování v makrokosmu, který se rozšiřuje dolů a právě tak zahrnuje sedm sestupujících sfér zvěrokruhu až k Rybám (viz následující

schéma).

	♈	Beran	1.
	♉	Býk	2.
	♊	Bliženci	3.
	♋	Rak	4. „Mystický Beránek“
	♌	Lev	5.
i.	♍	Panna	6.
2.	♎	Váhy	7.
3.	♏	Štír (Orl)	
Kosmická Sofie	4.	Střelec	
	5.	Kozoroh	
	6.	Vodnář	
	7.	Ryby	

Tato sedmičlennost Sofiina makrokosmického duchovního těla byla známa už ve starohebrejské esoterice. Dozvuk tohoto vědění nalézáme například v Šalamounově knize Přísloví, jejíž 9. kapitola začíná slovy: „Moudrost vystavěla dům svůj, vytesavši sloupů svých sedm.“ Tak byla Sofie také často zobrazována na ruských ikonách jako sedící na trůnu, který je podepřen sedmi sloupy. Těchto sedm sloupů není nic jiného než duchovní proudy a impulsy, které vytékají do vývoje lidstva ze sedmi sfér zverokruhu (od Panny až k Rybám), jež tvoří Sofiino duchovní tělo.

Tak také označuje Rudolf Steiner v přednášce z 25. listopadu 1917 (GA 178) právě souhvězdí Panny a Ryb jako ty kosmické směry, ze kterých budou v budoucnu vycházet duchovní síly, které jsou pro další vývoj lidstva zvláště příznivé. Tomuto sdělení Rudolfa Steinera můžeme porozumět v celé jeho hloubce, pokud si uvědomíme, že souhvězdí Panny a Ryb nám ukazují hranice působnosti sil Sofie v makrokosmu.

Při srovnání působnosti kosmických sil Krista a Sofie vidíme, že oblasti zverokruhu, v nichž se jejich duchovní sféry vzájemně prolínají, jsou oblasti Panny a Vah. To je ale také onen kosmický region, o kterém se hovoří v Apokalypse jako o „místě“, kde se uskuteční sňatek nevěsty (Sofie) s Beránkem, to znamená ona oblast sluneční říše, kde se kosmické proudy, které vycházejí ze zverokruhu z oblasti Panny a Vah, sjednocují a působí společně.

Obě zmíněné oblasti zverokruhu, které má kosmická Sofie společné s „Mystickým Beránkem“, patří ke světlé části zodiaku, k jeho sedmi „světlym souhvězdím“. Právě v nich působí, jak už bylo řečeno ve druhé části, jen čisté, žádnými vlivy z planetárních sfér nezakalené zákonitosti. To se mění v pěti dolních člancích Sofiina kosmického těla, které se nacházejí ve zverokruhu „pod“ souhvězdím Vah (od Štíra-Orla až k Rybám). Proto se mluvilo v dílech raně křesťanských gnostiků nejen o Svaté Sofii, to znamená o nebeské bytosti, jejíž centrum vlastních kosmických sil se nachází ve „světlych“ neboli čistých hvězdných oblastech zodiaku (Panna), a tím vytváří jakýsi most mezi pozemským lidstvem (Ryby) a kosmickou sférou Kristova působení, ale také o takzvané „pozemské Sofii“ neboli Achamot, jejíž síly nedosahují až k oblasti „světlé části zverokruhu“, až ke spojení s „Mystickým Beránkem“. Jinými slovy: když se staří gnostikové při svém jasnozřivém pohledu do duchovního kosmu nedokázali pozvednout až za hranici působnosti sil pěti „temných“ souhvězdí, pak mluvili o Sofii (Achamot) jako o té bytosti, která ztratila souvislost s onou kosmickou oblastí, kde od prapočátku dlela pravá Sofie, Beránkova věčná nevěsta, a která musí „projít člověkem“, aby se s ním znovu spojila.

Naproti tomu Svatá Sofie, jak byla v esoterickém křesťanství vždycky chápána a uctívána, byla jako její lidská reprezentantka na rozhraní věků - nejprve Marie Lukášova evangelia a potom Marie Matoušova evangelia -, vlastní

zprostředkovatelkou mezi pozemským lidstvem a sférou Syna (Krista), a tvořila tak, nazíráno z kosmického hlediska, spojovací článek mezi člověkem - Anthropem (Rybami) a kosmickou sférou „Mystického Beránka“, jehož nejnižší čistý hvězdný článek odpovídá ve zvěrokruhu oblasti Panny.

Všechno, co jsme doposud řekli, může přinést nové světlo na přednášku z 3. února 1913 Bytost Anthroposophie. Tam mluví Rudolf Steiner o tom, že ještě na začátku čtvrté poatlantské epochy, na počátku starořecké kultury, lidé prožívali Sofii jako skutečnou duchovní bytost a později potom sice způsobem mnohem osobnějším, ale také abstraktněji jako „Philo-Sophii“ (miluji Sofii!). Co původně bylo objektivní bytostí duchovního světa, se postupně potom spojilo s lidstvem a tento proces dosáhl svého naplnění asi na počátku epochy duše vědomé.

Tím ale není zmíněný proces ještě pojat v úplnosti. Musí být sledován dále ještě v tom směru, který popisuje Rudolf Steiner následovně: „Ale člověk se naučil vztahovat tuto Sofii na svou duši vědomou, přenášet ji bezprostředně na člověka. To se dělo během éry duše vědomé. Tím se stala tato Sofie bezprostředně bytostí, která člověka jako takového vysvětluje. Když potom vstupuje do člověka, musí s sebou vzít lidskou podstatu a znovu ji objektivně postavit zevně před člověka. Znovu se oddělí, ale vezme s sebou to, co člověk je, aby se postavila objektivně, nyní ale nejen jako Sofie, která poté, co prošla duší člověka, bytostí člověka, tuto bytost člověka nadále nese v sobě, ale jako Anthropos-Sophia.“

V řeči hvězdného písma to znamená, že se lidstvu v průběhu zemského vývoje a se ztrátou starého atavistického jasnozření postupně otevírá možnost, aby vstoupilo do bezprostředního vztahu k oné oblasti duchovního světa, která tvoří sféru působnosti Sofiiných sil v makrokosmu (od Ryb až k Panně). Člověk je ale ve vztahu k makrokosmu skutečným mikrokosmem. Na prapočátku stvořen hierarchiemi „k obrazu Božímu, aby mu byl podoben“ (Gn 26,27), to znamená ze sil Sofie - neboť Sofie není v kosmu nic jiného než „makrokosmický obraz božského prazákladu výstavby světa, kterému se podobá“ -, nese člověk v sobě jako mikrokosmos všechny makrokosmické prapůvodní síly bytosti Sofie. Rudolf Steiner to nazývá „projitím Sofie bytostí člověka“ a v přednášce z 27. ledna 1908, kde ve schématu uvádí sedm oblastí zvěrokruhu, které tvoří Sofiino kosmické tělo, poukazuje na vztah k sedmi článkům lidské bytosti:

7. Duchovní člověk	♋ Panna
6. Životní duch	♌ Váhy
5. Duchovní Já	♍ Štír (Orel)
4. Já	♎ Střelec
3. Astrální tělo	♏ Kozoroh
2. Éterické tělo	♐ Vodnář
1. Fyzické tělo	♑ Ryby

Dále v přednášce z 3. února 1913 Rudolf Steiner říká: „To, co přijímáme prostřednictvím anthroposofie, je podstata nás samotných, která se snášela na člověka, aby se mu ukázala jako nebeská bohyně, ke které mohl získat vztah, která žila jako Sofie, jako Filosofie a kterou člověk opět zrodí ze sebe, když ji před sebe postaví jakožto výsledek pravého sebepoznání v anthroposofii.“

Tato slova ale znamenají: Pokud člověk v naší době vážně usiluje o sebepoznání v anthroposofickém smyslu, což je ve skutečnosti možné jen tehdy, když nastoupí jako opravdový duchovní žák cestu, jejíž sedm hlavních stupňů popsal Rudolf Steiner v Tajné vědě v nástinu, pak tímto způsobem nastoupí cestu k vědomému vstupu do duchovního světa do makrokosmické sféry Sofie. Její spodní hranici tvoří stupeň Anthropa (Ryby) - odpovídá to studiu duchovní vědy - a její naplnění tvoří Sofiin sedmý stupeň (Panna); celá cesta vede k prožívání objektivně v makrokosmu působící božské Sofie jako Anthropos-Sofie.

V terminologii staré gnóze bychom mohli říci: při „procházení člověkem“, to znamená, že se na cestě sestupu od Panny k Rybám vzdálila část sil nebeské Sofie od svého původního zdroje, což jednou popsal Rudolf Steiner jako usmrcení Sofie Luciferem (viz GA 202, 24.12.1920), se proměnily její síly v síly Achamot, síly duše lidstva (viz GA 225, 15. 7.1923). Tato duše lidstva je od té doby naplněna jediným úsilím - spojit se opět s původním zdrojem Sofiiných sil v makrokosmu, s oním zdrojem, který se nachází ve zvěrokruhu v oblasti Panny.

Jak bylo řečeno ve třetí kapitole, vyčetl Rudolf Steiner tento poslední stupeň přechodu - z oblasti Vah do oblasti Panny - v nebeské konstelaci hvězd při kladení základního kamene prvního Goetheana a vtiskl ho do jeho architektury se dvěma kopulemi, která tím ukazuje na nové spojení lidské duše (Achamot) - prostřed- nitvím anthroposofie - s nebeskou Sofií.

Tak se stává také společné působení Krista a Sofie v makrokosmu srozumitelnější. Jakožto „Mystický Beránek“ rozprostírá Kristus oblast působnosti svých kosmických sil jen uvnitř hranic čistého hvězdného kosmu („světlé“ části zodiaku), to znamená až k oblasti Vah, která u člověka odpovídá životnímu duchu. Proto Rudolf Steiner opakovaně nazývá ve svých prvních přednáškách Krista nositelem božského principu buddhi neboli kosmické lásky.

Z oblasti Vah, která tvoří nejnižší článek „Mystického Beránka“, dává potom Kristus první impuls pro celkový vývoj principu Já v lidstvu. K tomu praví Rudolf Steiner v přednášce z 27. ledna 1908: „Podnět Já v člověku znamená, že vystupující a sestupující síly byly vyrovnané a záleží na člověku, aby přinesl tuto rovnováhu správným způsobem k vychýlení. Proto nazvali okultisté to souhvězdí, na které se vstoupilo v okamžiku, kdy začaly přicházet na Já tyto síly, Vahami. Až ke konci Panny se sice připravovaly v našem planetárním vývoji činy Já, ale nedošlo se až k Já. Nyní

mělo Já v okamžiku přechodu do znamení Vah samo začít přebírat svoji účast, takže Já tím pak došlo do důležitého momentu svého vývoje“ (GA102).

Vývoj Já je ale ještě komplikovanější, neboť každý člověk v sobě nese v podstatě nikoli jedno, ale tři Já. Ve své knize Práh duchovního světa je Rudolf Steiner popisuje jako obyčejné Já, druhé neboli vyšší Já a pravé Já.

Odpovídá prvně jmenovanému Já ve zverokruhu oblast Střelce, druhému, vyššímu Já je příbuzné vědomí duchovního Já a třetímu Já vědomí životního ducha, to ale znamená oblast působnosti kosmického Krista v člověku:

7. Duchovní člověk	♋ Panna	
6. Životní duch	♌ Váhy	- pravé Já
5. Duchovní Já	♍ Štír (Orel)	- druhé (vyšší) Já
4. Já	♎ Střelec	- Já

Kristus se v lidské bytosti projevuje úplně teprve v pravém Já (Váhy) a odtud dává vývoji Já na Zemi rozhodující impuls, protože uvnitř planetárního vývoje, k němuž lidstvo ještě patří, mohou působit jen nejnižší články „Mystického Beránka“: „Bytost, která svou vlastní podstatou patří zcela ke zverokruhu, jejíž síly patří zcela ke zverokruhu a která se vyjadřuje v planetárním životě pouze svými nejnižšími články, což je označeno Vahami - jako je u člověka označen nejnižší článek Rybami -, to je ta bytost, která, jak vidíte, rozprostírá život nad naším celým vesmírem“ (tamtéž).

V těchto slovech je obsažen obraz určitého kosmického vývoje ve směru odshora dolů. V něm přichází vstříc nový Kristovým působením v lidstvu po mystériu Golgoty vyvolaný vývoj Sofiických sil, jejíž dnešní zjevení leží v sedmičlenné cestě zasvěcení, tak jak je popsána v Tajné vědě v nástinu. Jejím cílem je vést duchovního žáka vývojem vyšších Sofiických sil v lidské duši k vědomému prožívání Krista jakožto jejího kosmického principu budhi zjevujícího se v pravém Já a majícího svůj zdroj ve Vahách ve zverokruhu.

To odhalují také v hlubším smyslu slova Rudolfa Steinera: „Nám nechybí Kristus, chybí nám poznání Krista, Isis o Kristu, Sofie o Kristu“ (GA 202, 24. 12. 1920). Jinými slovy: Lidské Já může dosáhnout své „plné moci“ nad Vahami ve zverokruhu a to znamená, že se spojí plně vědomě se sférou kosmického Krista („Mystického Beránka“).

Ve vztahu k světovému vývoji se člověk, když nechce prožívat jen určitou vrstvu světového bytí, ale dosáhnout také moc nad procesy, které se v něm odehrávají, musí pozvednout o stupeň výš, aby mohl působit na odpovídající oblast pomocí ještě vyšších sil. Na toto tajemství poukazuje Rudolf Steiner těmito slovy: „Dosáhne své plné moci nad Vahami ve zverokruhu, když své Já protlačil až k atma neboli

duchovnímu člověku. Pak se stane bytostí, ze které něco proudí, která přejde ze stádia času do stádia trvání, do věčnosti“ (GA 102, 27.1.1908).

„Atma neboli duchovní člověk“ - to odpovídá v makrokosmu ve zvěrokruhu oblasti Panny a toto úplné ovládnutí sil Já neboli - což je totéž - vědomé vystoupení do sféry kosmického Krista je možné jen tehdy, když člověk projde celou cestu od prvního stupně, anthropa (Ryby), až k sedmému stupni, stupni Sofie (Panna), ale to znamená: celou cestu moderního zasvěcení, která potom není nic jiného než nejčistší zjevení bytosti kosmické Anthroposofie.

Zde je nyní ještě třeba vzít v úvahu další aspekt. Setkání kosmického Krista s bytostí bódhisattvy se děje v té duchovní oblasti, která stojí ve zvěrokruhu pod vlivem sil Orla (Štíra). Bódhisattva může ze svých vlastních sil uchopit jen planetární aspekt Kristovy bytosti. Když se stane buddhou, dosáhne ale možnosti prožít Kristovu bytost v ještě vyšší oblasti, která stojí ve zvěrokruhu pod vlivem sil Vah. Tato oblast ale odpovídá už nejnižšímu článku „Mystického Beránka“ a tvoří zároveň první stupeň, na kterém se zasvěcenci zjevuje nejen planetární, ale také hvězdný aspekt Kristovy bytosti.

Toto zjevení Krista nejen jako planetární bytosti, ale také jako bytosti hvězdné, která nepůsobí sama z planetárního aspektu, ale také z aspektu hvězdného ze své sluneční podstaty, se uskutečňuje na rozhraní věků ve scéně proměny na hoře Tábor. V Matoušově evangeliu čteme: „I zaskvěla se tvář jeho jako slunce“ (17,2). Přitom jsou Mojžiš a Eliáš vedle Krista jako jakýsi druh „zlidštěné“ imaginace Vah a reprezentují rovnováhu mezi sestupnými a vzestupnými silami v lidské evoluci (ty první symbolizuje Mojžiš, druhé Eliáš).

Tento vývojový stupeň mohl dosáhnout i Buddha až k určité úrovni v okamžiku své pozemské smrti. „V řeči zasvěcenců“ to znamená: „Buddha došel až k tomu bodu, kdy v člověku začíná zářit božské světlo. Stojí před smrtí pozemšťana. Stává se světovým světlem.“ Síly slunečního Loga (Krista) začínají v jeho bytosti zářit v okamžiku osvícení. „Buddha svým životem ukázal, že člověk je Logos a že se vrací, když jeho pozemskost umírá, do tohoto Loga, do světla“, píše Rudolf Steiner v této souvislosti v knize Křesťanství jako mystická skutečnost a mystéria starověku (GA 8).

Ale po mystériu Golgoty nebude lidskému zasvěcenci možný výstup do duchovních světů vyčerpán stupněm buddhi. Neboť v budoucnu, jež ale začalo už v naší době, se otevírá možnost dosáhnout dalšího vyššího stupně, který je ve východních naukách nazýván dhyani- -buddha neboli - což je v esoterickém smyslu totéž - manu. To bude stupeň vědomého prožívání kosmického Krista v duchovní oblasti Slunce, onen stupeň, který stojí ve zvěrokruhu pod bezprostřední působností sil Panny neboli sil kosmické Sofie.

V době předkřesťanské patřil ještě člověk plně k planetární evoluci. Proto byl také nejvyšší stupeň, kterého mohl lidský zasvěcenec v té době dosáhnout, stupeň buddhi. Dovoloval mu vědomě se pozvednout ke zvěrokruhu až do oblasti Vah, v níž se teprve dotýkají planetární vlivy a vlivy z čisté hvězdné sféry, a dokonce se do jisté míry prolínají. O tom nacházíme ohlas ve slovech Rudolfa Steinera: „Když si napíšeme člověka do zvěrokruhu, dosáhne až k Váhám“ (GA 102, 27.1.1908).

Oblast působnosti manu neboli dhyani-buddhy leží ale „nad“ Vahami - v Panně. Z tohoto důvodu mluví Rudolf Steiner opakovaně o tom, že všichni dřívější manuové, jejichž úkolem bylo vést přechod lidstva od jedné základní rasy k druhé, patří vlastně nikoli k lidské, ale nadlidské evoluci; ve skutečném smyslu slova to byli „nadhledkové bytosti“, které dosáhly kosmického (to znamená nikoli „planetárního“, ale „hvězdného“) stupně vývoje.

To se vztahuje obzvláště na posledního nadlidského manu, který vedl přechod lidstva z atlantského do poatlantského vývoje. Tato vznešená bytost byla „v kontaktu“ s kosmickým Kristem bezprostředně v oblasti Panny neboli nebeské Sofie. V Tajné vědě v nástinu ho Rudolf Steiner nazývá nejvyšším slunečním zasvěcencem Atlantidy, vůdcem jejího centrálního neboli „Kristova“ orákula, Kristovým zasvěcencem. Všechna tato označení souvisí s tím, že jen ten zasvěcenec, který dosáhl tohoto nejvyššího stupně, může obsáhnout svým vědomím celou působnost Kristovy bytosti v hranicích slunečního bytí tak, jak se to ukazuje prostřednictvím druhé neboli sluneční hierarchie:

Panna	- duchové moudrosti	} hierarchie Syna ¹²
- Váhy	- duchové pohyby	
♁ Štír (Orel)	- duchové formy	

Neboť manu pojímá ve svém poznání kosmického Krista nejen jeho planetární aspekt (Orel-Štír) jako bodhistattva, a také ne pouze onen aspekt, při kterém působí hvězdné síly (Váhy) v rytmickém střídání se silami planetárními, jaký dosahuje buddha, ale také ještě vyšší, čistý hvězdný aspekt, pokud se projevuje v hranicích samotné sluneční sféry, ale tentokrát společně s kosmickými silami Sofie (Panny).

Jak bylo řečeno, je to současně ona kosmická oblast, kde se koná podle Apokalypsy duchovní svatba nevěsty (Sofie) s Beránkem. A tak je manu nejen nejvyšším zasvěcencem centrálního Kristova orákula v Atlantidě, ale také vůdcem „mateřské lóže“ vedení lidstva (viz GA 114, 18. a 19. 9.1909), které řídí Sofiino působení ve vývoji Země, přičemž zdroj duchovních sil Sofie se nachází ve vyšších oblastech sluneční sféry, které stojí ve zvěrokruhu pod bezprostředním vlivem oblasti Panny (duchů moudrosti).

Poté, co se uskutečnilo na Zemi mystérium Golgoty a díky v naší době se otevírající možnosti spojit se plně vědomě ještě v rámci pozemského bytí s Kristovým

impulsem, připravuje se v lidstvu vývoj, který činí dosažitelným stupeň manu neboli dhyanibuddhy také takovým bytostem, které ještě patří k evoluci lidstva a bezprostředně z ní vystoupí k tomuto stupni.

O tomto důležitém přechodu říká Rudolf Steiner: „Už častěji jsem se zmínil, že teprve ten manu, který se objeví až v příští základní rase, se stane skutečným lidským bratrem, zatímco dřívější manuové byli nadlidské, svým způsobem božské bytosti. Teprve nyní zraje lidstvo k tomu, aby mělo vlastního lidského bratra, jako je manu“ (GA 93, 11. 11. 1904). A v jiné přednášce téhož cyklu praví: „Šestá základní rasa bude první, kterou povede pozemský bratr jako manu. Dřívější mistři, manuové jiných světů, odevzdají pozemskému bratru vedení lidstva“ (7. října 1904).

To, co jsme právě řekli, bude umožněno tím, že rostoucí počet lidí dosáhne vědomého vztahu k tělu zmrtnýchvstání neboli fantomu, které na rozhraní věků vstalo z hrobu na Golgotě a od té doby působí v duchovních substancích Země z těch sil, které patří sedmému, ještě vyššímu článku lidské bytosti, duchovnímu člověku.

Tak se stane možným na konci poatlantské doby, aby jeden z vedoucích zasvěcenců, který se sám vyvine z lidstva, do sebe přijal až do nadsmyslových částí svého fyzického těla síly Kristova fantomu natolik, že se dokáže stát novým manu lidstva, jeho vůdcem z páté do šesté základní rasy a v užším smyslu ze sedmé poatlantské epochy, během které se vylíje do lidstva substance životního ducha, do první epochy po velké katastrofě, po „válce všech proti všem“, kdy se vnoří do lidstva substance duchovního člověka. Bude vést lidstvo od životního ducha k duchovnímu člověku. Z toho vyplývá pro naši dobu z hlediska hvězdného písma následující vztah:

Dhyani Buddha	– 7. duchovní člověk	Ἡ Πανα
Buddha	– 6. životní duch	– Váhy
Bodhisattva	– 5. duchovní Já	Ἡ Στίρ (Orle) ¹⁴

Tak vidíme, že hlavní úsilí bodhisattvů, buddhů a především dhyanibuddhů je zaměřeno na spojení se silami nebeské Sofie, aby prožili s její pomocí nejvyšší, čistý hvězdný aspekt Krista, „Mystického Beránka“. A můžeme říci: bodhisattva, který vystupuje k duchovní oblasti, v níž působí síly Orla (Štíra), získává Sofiiny duchovní dary jako zjevení shůry; buddha, který vystoupí k oblasti Vah, vstupuje do její sféry až k určitému stupni, ale může se v ní spojit jen se silami spodních oblastí. Jen dhyanibuddha se stane skutečným nositelem Sofiiných sil v takové míře, že může řídit její působení v lidském vývoji. Jinak řečeno: Stane se vůdcem „mateřské lóže“ ve sluneční sféře.

To, co jsme řekli výše, můžeme také shrnout v následujícím obraze: Bodhisattva stojí ještě před zářícím Sofiiným chrámem v duchovním světě. Buddha do něho vstupuje a dosahuje až k jeho Nejsvětější svátosti. Manu neboli dhyanibuddha ale působí ve

světě bezprostředně z Nejsvětější svátosti tohoto nadmyslového chrámu, který je v určitém smyslu tím, co nazývá Rudolf Steiner „mateřskou lóží“ vedení lidstva.